

Un roure

A les selves equatorials, un sol arbre és un ecosistema sencer. Damunt de les seves branques creixen plantes de port menor, sobretot falgueres, palmes, orquídiades i bromèlies. A les axil·les de les fulles d'aquestes plantes epífites que s'omplen d'aigua de la pluja crieu granotes multicolors i libèl·lules. Una munió indescriptible de centenars o milers d'espècies d'insectes —escarabats, papallones, formigues...- volten amunt i avall per troncs i branques, retallen o foraden fulles i estableixen relacions simbiòtiques entre uns i altres. Quan l'arbre fa fruit, és una festa enjogassada d'ocells i mones. Amb la humitat i la calor proliferen fongs que acceleren la degradació de les parts mortes. A les selves verges, la bellesa i la complexitat inabastable de la vida es troba en un sol arbre.

Salvant les distàncies, l'arbre que a la nostra latitud temperada més vida variada genera i sosté és, sens dubte, el roure. Un roure en bona terra creix ràpid per fer-se gran i fort, amb tronc gruixut i capçada extensa sostinguda per branques irregulars i nuoses. L'escorça rugosa li dona aire de vell sense ser-ho i multiplica de manera fractal els petits espais. Als seus branquillons saltironegen i canten tota mena d'ocells, alguns dels quals hi faran niu. A l'enforcadura i a les branques planes o ombrejades s'estableix un jardí acolorit d'algues, líquens, molses i hepàtiques que cal mirar de prop. Uns líquens, els anomenat fruticulosos, fan branquetes d'un gris glauc, d'altres estenen tal·lus foliacis puntejats de colors. Les molses fan un mantell d'estrelletes del qual sol enlairar-se la molsa en cua d'esquirol. Algues i hepàtiques afegeixen verdor. Els roures, també anomenats gal·lers, donen vida a moltes espècies de la família cinípid, les vespetes productores de gal·les o cecidis. Un roure pot desenvolupar molts tipus de cecidis, depenent de l'espècie de vespeta que la desencadena al pondre-hi els ous, de si es tracta de la generació sexuada o de la partenogenètica de la vespeta i de la part del roure afectada. Els cecidis més coneguts són les cassanelles de forma esfèrica, dures i amb el forat de sortida de la vespa un cop adulta; però en un roure n'hi pot haver molts més, com aquell que deforma la cúpula de les glans en una forma de medusa irregular, de color caoba i tacte enganxós, els que surten al revers de les fulles en forma de llentia, de préssec pla o d'altres, els que corben tota la fulla, els que transformen gemes en petites carxofes, els que interrompen els aments de flors masculines i així podríem anar descrivint més i més cecidis del roure, cadascun lligat a una sola espècie de cinípid. Larves toves d'escarabats viuen discretament sota l'escorça del tronc i de les branques gruixudes, minen la fusta durant anys fins que un bon dia surten a l'exterior transformats en banyarriquers d'antenes llarguíssimes o en magnífics escanyapolls o cérvols voladors, l'escarabat més espectacular de la fauna europea. Corrués de formigues puguen i baixen pel tronc. Les arrels estableixen micorrizes —una relació simbiòtica- amb moltes espècies de fongs, entre ells cuagres, tòfones, lleteroles i rossinyols. Les glans de roure alimenten corcs o diablons -escarabats amb la cara transformada en una trompa fina-, gaigs, ratolins, esquirols i senglars.

Un roure pot viure centenars d'anys. No mor sobtadament, sinó que allarga la decadència durant dècades amb la dignitat d'un heroi de tragèdia grega. Durant aquests anys, els forats al tronc del roure vell seran la llar de mussols o de ratpenats, o potser abelles hi establiran el rusc. A la vegada, fongs lignícoles iniciaran la degradació de la fusta i decoraran el tronc amb bolets de soca, com capitells de portentoses columnes. Poc a poc, a trossos, el vell roure anirà caient mentre prodiga la vida al seu voltant.

En definitiva, un sol roure en un indret ben natural és tot un món. La seva tala elimina no només el roure, elimina també de soca-rel tota la vida que en depenia. Serveixi aquesta explicació per entendre perquè la tala recent de roures grans que creixien vora el camp de la Teula, a la vall de Rajadell prop de la Noguera i de la font de la Girada, fa mal a la natura, dol i ens en lamentem; més encara quan el lloc és part de l'itinerari Natura i Modernisme divulgat amb estima per l'entitat Meandre, quan l'absència es tradueix en desolació.

Entre el camp de la Teula i la riera de Rajadell, abans i després [fotos Meandre]

Vora la tina del camp del Forn, abans i després [fotos Meandre]

Troncs de roure tallats al camp de la Teula [fotos Meandre]